

Wojciech Góralski

Dyspensowanie od celibatu kapłańskiego w świetle nowych norm Kongregacji Nauki Wiary z 14 X 1980 r.

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 25/3-4, 167-176

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. WOJCIECH GÓRALSKI

**DYSPENSOWANIE OD CELIBATU KAPŁAŃSKIEGO
W ŚWIEŁLE NOWYCH NORM KONGREGACJI NAUKI WIARY
Z 14 X 1980 R.**

Treść: Wstęp. I. Zasady doktrynalne. II. Normy proceduralne. Zakończenie.

Wstęp

Obowiązek celibatu kapłańskiego, usankcjonowany od dawna w ustawodawstwie Kościoła Zachodniego¹, stanowi wymowny przejaw konsekracji tych, którzy „oddali się na służbę Chrystusowi i Jego Ciału Mistycznemu w zupełnej wolności, którą ułatwia całkowita ofiara z samego siebie”². Podejmowanie tego obowiązku zakłada pełną wolność kandydata w przyjmowaniu sakramentu kapłaństwa, a także jego rozeznanie i odpowiedzialność co do podejmowanych zobowiązań.

Na skutek coraz częstszego w ostatnich latach porzucania przez kapłanów obowiązków swego powołania Stolica Apostolska, powodowana troską o ich dobro duchowe, wydała kilka dokumentów w przedmiocie przenoszenia księży do stanu świeckiego i zwalniania ich od celibatu. Tak więc Kongregacja Św. Oficjum, której ostatni papież powierzył załatwianie odnośnych wniosków zainteresowanych kapłanów, skierowała w dniu 1. II. 1964 r. list do wszystkich ordynariuszy miejsc i przełożonych generalnych zakonów kleryckich informując, iż w tejże Kongregacji istnieje specjalna komisja załatwiająca wspomniane prośby. Do listu dykasterium to dołączyło specjalne normy, w myśl których należało przeprowadzać szczegółowe postępowanie na sposób sądowy, z udziałem sędziego, obrońcy wężła święceń i notariusza. Ponieważ normy, posiadające charakter poufny (nie zostały urzędowo opublikowane) znamionowały wiele szczegółów przynoszących w efekcie przedłużanie się dochodzenia, wielu ordynariuszy zwróciło się do Stoli-

¹ Po raz pierwszy nastąpiło to na synodzie w Elwirze w Hiszpanii (ok. 300 r.). Zob. I. M a n s i, *Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio*, t. 2, kol. 11 (c. 33).

² Encyklika J. Świątobliwości Pawła VI o celibacie kapłańskim z 21. VI. 1967 r. *Sacerdotalis coelibatus*, Typis Polyglottis Vaticanis [b r w], s. 20, n. 27.

cy Apostolskiej o uproszczenie postępowania³. W następstwie tych próśb normy z 1964 r. zostały uchylone, zaś 13. I. 1971 r. Kongregacja Nauki Wiary przesłała ordynariuszom i najwyższymi przełożonym zakonnym nowe normy — zatwierdzone przez papieża Pawła VI w dniu 14. XII. 1970 r. — wraz ze specjalnym listem. Zostały one urzędowo opublikowane⁴. W myśl nowego dokumentu, postępowanie nie miało już charakteru procesu sądowego, lecz pozostawało zwykłym procesem („simplex investigatio”). Kompetentnym do prowadzenia owego dochodzenia stał się własny wikariusz — diecezjalny lub zakonny — petenta, podczas gdy dotąd był nim jedynie wyłącznie ordynariusz jego miejsca zamieszkania⁵.

Ponieważ nowe normy nasunęły pewne wątpliwości w ich rozumieniu oraz interpretacji, przeto Kongregacja Nauki Wiary, piśmie z 26. VI. 1972 r.⁶, udzieliła miarodajnych wyjaśnień.

Po 9 latach od ogłoszenia norm z 1971 r. Kongregacja Nauki Wiary wydała nowe normy, zatwierdzone przez papieża Jana Pawła II, ogłaszając je — wraz ze specjalnym listem zawierającym zasady doktrynalne — w dniu 14. X. 1980 r.⁷ Dokument ten (list oraz normy), nawiązując do dyspozycji z 1971 r. modyfikuje w niektórych przypadkach sposób postępowania w rozpatrywaniu i załatwianiu próśb, które dotyczą zwalniania kapłanów od obowiązku celibatu. Przede wszystkim jednak określają ściśle — stanowi to novum — rodzaje przypadków, w których wolno zwracać się o wspomniane zwolnienie.

I. Zasady doktrynalne

Część pierwsza nowego dokumentu stanowiąca list kongregacji podpisany przez jej prefekta kard. Franciszka Sepera i sekretarza dykasterium abpa Hieronima Hamera, O.P., nawiązuje na wstępie do listu okólnego, jaki papież Jan Paweł II wystosował do kapłanów całego Kościoła w Wielki Czwartek 1979 r.⁸ W liście tym ojciec św., odwołując się do nauki soboru watykańskiego II, do encykliki Pawła VI *Sacerdotalis coelibatus* oraz do uchwał synodu biskupów z 1971 r. poruszył na nowo sprawę celibatu kapłanów

³ Zob. J. Grzywacz, *Przenoszenie duchownych do stanu świeckiego*, Prawo Kanoniczne 16 (1973) nr 3—4, s. 236.

⁴ *Normae ad apparandas in Curtis Dioecesanis et Religiosis causas reductionis ad statum laicalem cum dispensatione ab obligationibus cum sacra ordinatione conexas*, AAS 63 (1971) s. 303—308.

⁵ J. Grzywacz, art. cyt., s. 236.

⁶ AAS 64 (1972) s. 641—643.

⁷ *De modo procedendi in examine et resolutione petitionum quae dispensationem a coelibatu respiciunt* oraz *Normae procedurales de dispensatione a sacerdotali coelibatu*, AAS 72 (1980) s. 1132—1137.

⁸ *Epistula Joannis Pauli II ad sacerdotes omnes in Coena Domini anni 1979*, Miesięcznik Pastorski Płocki 64 (1979) nr 6, s. 201—221.

podkreślając jego znaczenie w dyscyplinie Kościoła Łacińskiego. Referowany dokument Kongregacji przytacza najistotniejsze myśli wymienionego listu papieskiego zwracając uwagę na motywację tego kanonicznego obowiązku kapłańskiego oraz na okoliczność dojrzałego i swobodnego podejmowania go przez kandydatów przygotowujących się do święceń i decydujących się na ich przyjęcie.

W ostatnich jednak latach, nadmienienia list Kongregacji, daje się zaobserwować zjawisko porzucania przez wielu kapłanów swoich obowiązków oraz zwracania się o dyspensę od nich, szczególnie gdy chodzi o obowiązek zachowania celibatu. Fakt ten, przykry zarówno dla pasterzy Kościoła, jak i dla całej społeczności kościelnej skłonił papieża Jana Pawła II, od początku trwania jego pontyfikatu, do bliższego zainteresowania się sytuacją tych, którzy porzucili kapłaństwo, poznania jej przyczyn oraz poszukiwania odpowiednich środków zaradczych⁹.

Należy unikać niebezpieczeństwa traktowania tak ważnej sprawy, jaką jest dyspensacja od celibatu jako uprawnienia, które Kościół miałby uznać wobec wszystkich swoich kapłanów; przeciwnie trzeba zwrócić uwagę na moment obowiązku dochowania wierności powołaniu kapłańskiemu przez tych, którzy złożyli z siebie dobrowolną ofiarę Chrystusowi i Ludowi Bożemu. Kościół więc ma prawo oczekiwać tej wierności od swoich kapłanów, niezależnie od trudności, które mogą oni spotykać w życiu¹⁰. Należy również, nadmienienia dokument, strzec się tego, aby dyspensacja od celibatu nie została z czasem potraktowana jako skutek, niejako automatyczny, sumarycznego procesu administracyjnego¹¹. Wchodzi tu przecież w grę dobra ogromnej wagi: przede wszystkim dobro samego kapłana; zwracającego się o dyspensę, a następnie dobro ogólne Kościoła, który nie może rezygnować z tak ważnego środka kapłańskiego pozwalającego kapłanowi w wypełnianiu podjętych przezeń zadań, wreszcie dobro Kościoła lokalnego tj. biskupa, prezbiterium kapłanów oraz wiernych, dla których posługa kapłaństwa sakramentalnego jest uprawnieniem i zarazem koniecznością. Tak więc należy wziąć jednocześnie pod uwagę różnorodne aspekty sprawy, o którą chodzi, uzgadniając je ze sobą, przy zachowaniu zasad sprawiedliwości i miłości¹².

Ojciec św., dodaje dokument, biorąc pod uwagę te wszystkie momenty związane z sytuacją kapłana zwracającego się o dyspensę oraz pragnąc ocenić je w duchu Chrystusowym, poszedł za głosem licznych biskupów i postanowił — po upływie niezbędnego

⁹ *De modo procedendi ... j.w., nr 2.*

¹⁰ Tamże, n. 3.

¹¹ Por. *Epistola Joannis Pauli II ... j.w., n. 9.*

¹² *De dispensatione a sacerdotali coelibatu, j.w., n. 3.*

czasu — rozważyć sprawę przyjmowania, rozpatrywania oraz rozstrzygnięcia złożonych wniosków o dyspensę od celibatu. Owocem tej dojrzałej refleksji są zainspirowane przez Jana Pawła II normy, według których mają być odciążone rozpatrywane wnioski kapłanów, które zostały przesłane do Stolicy Apostolskiej. Normy te należy traktować w duchu pastoraalnym.

W dalszym ciągu list Kongregacji Nauki Wiary zawiera już dyspozycje o charakterze normatywnym. Dotyczą one przede wszystkim rodzaju przypadków, które Kongregacja będzie rozpatrywać. Tak więc stanowi się, iż poza przypadkami rozważanymi wniosków, które już wpłynęły do Stolicy Apostolskiej od kapłanów, którzy porzucili swój stan, Kongregacja Nauki Wiary będzie odciążać przyjmować do rozpatrzenia jedynie przypadki tych księży, którzy nie powinni byli przyjmować święceń kapłańskich bądź z powodu braku należytej wolności lub braku odpowiedzialności, bądź też z tego powodu, że kompetentni przełożeni nie mogli w odpowiednim czasie, w sposób roztropny i wystarczająco miarodajny, podając sąd co do rzeczywistej zdolności kandydata do stałego życia poświęconego Bogu w celibacie¹³.

Można zatem powiedzieć, że Kongregacja będzie odciążać przyjmować petycje zainteresowanych kapłanów o dyspensę od obowiązku zachowania celibatu jedynie w trzech następujących przypadkach, z których zresztą jeden nie wyklucza innego:

- 1) brak należytej wolności w przyjmowaniu święceń u kandydata;
- 2) brak należytej odpowiedzialności w przyjmowaniu święceń u kandydata;
- 3) brak po stronie przełożonych, dopuszczających do święceń, roztropnego i wystarczająco miarodajnego sądu w dawanej ocenie zdolności (zakładającej oczywiście wolność i odpowiedzialność, lecz nie zamykającej się w tych dwóch okolicznościach) kandydata do stałego życia w celibacie¹⁴.

W każdym przypadku należy udowodnić istnienie jednej z wymienionych trzech przyczyn dla udzielenia dyspensy odpowiednią ilością poważnych argumentów. Tym bardziej, że chodzi przecież

¹³ „In examine peragendo petitionum, quae ad Sedem Apostolicam mittuntur, praeter casus sacerdotum qui, sacerdotali vita iamdiu relicta, rerum statum a quo recedere nequeunt, sanare exoptant, Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei considerandum suscipiet illorum casum, qui ordinationem sacerdotalem recipere non debuerant, quia scilicet vel debitus libertatis vel responsabilitatis respectus defuit, vel competentes Superiores opportuno tempore non valuerunt modo prudenti ac satis idoneo iudicare, num candidatus reapse aptus esset ad vitam perpetuo ducendam in coelibatu Deo dedicato”, tamże, n. 5.

¹⁴ Zob. Ae. Colagiovanni, *De dispensatione a coelibatu sacerdotali iuxta novas normas*, Monitor Ecclesiasticus 106 (1981) nr 2, s. 210.

o zwolnienie z tak poważnego obowiązku kapłańskiego, a przy tym w grę wchodzi także możliwość zdziwienia czy nawet ewentualnego zgorznięcia wiernych z udzielonej dyspensy¹⁵.

W zakończeniu listu stwierdza się, że Kongregacja Nauki Wiary żywi nadzieję na całkowitą i wierną współpracę wszystkich ordynariuszy. Sama zaś gotowa jest udzielić im wszelkich niezbędnych pomocy. Jednocześnie wyraża się pełną ufność, że zainteresowani ordynariusze będą przestrzegać nowych norm, czego wymaga ich pasterski urząd dla zrealizowania potrzebom duchowym tak kapłanów, jak i wiernych. Żywi się również przekonanie, iż pastarze oboczą opieką wszystkich swoich kapłanów, przede wszystkim zaś tych, którzy znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej. Opieką tą ma się wyrazić w udzielaniu im koniecznych pomocy dla łatwiejszego wypełniania obowiązków, które podjęli wobec Chrystusa i Jego Kościoła w dniu święceń. Szczególnie powinni ją okazywać kapłanom chwiejącym się w ich formie życia, udzielając się także — w zależności od przypadku — do pomocy innym kapłanom, przyjaciół i krewnych przeżywającego trudności, a także do pomocy lekarzy i psychologów¹⁶.

Wreszcie list zawiera notę informującą, iż dołącza się doń normy proceduralne, których należy przestrzegać w przygotowywaniu dokumentów odnoszących się do wniosków o dyspensę od celibatu.

II. Normy proceduralne

Nowe normy dotyczące postępowania w sprawach o uzyskanie dyspensy od celibatu kapłańskiego zbliżone są w wielu dyspozycjach do norm z 1971 r. i pozostają — w zasadzie — utrzymane w ich duchu. Oznaczają się dużą zwięzłością i są mniej szczegółowe od poprzednich przepisów proceduralnych. Całość składa się z 8 lapidarnie sformułowanych artykułów dotyczących kolejno szeregu zagadnień formalnych.

Art. 1 i 2 ustalają kompetencję ordynariusza w przyjmowaniu petycji kapłanów oraz w przeprowadzaniu dochodzenia w sprawie uzyskania dyspensy. Jest nim nadal ordynariusz miejsca inkardynacji kapłana, w przypadku zaś zakonnika instytutu kleryckiego na prawie papieskim — jego wyższy przełożony¹⁷. Została więc powtórzona dyspozycja norm, przy czym w odniesieniu do przełożonych zakonnych nastąpiła modyfikacja, w przepisach bowiem z 1971 r. mówiło się o przełożonym wyższym, bez względu na rodzaj instytutu¹⁸. W świetle nowych przepisów, kompetentnym ordyna-

¹⁵ *De modo procedendi...*, j.w., n. 5.

¹⁶ Tamże, n. 6; Por. *Epistula Joannis Pauli II ...*, j.w. n. 87 i 91.

¹⁷ *Normae procedurales...*, j.w., art. 1.

¹⁸ Por. *Normae ad apparandas...* j.w., n. III, 1.

niuszem do przeprowadzenia dochodzenia dotyczącego kapłana z instytutu zakonnego na prawie diecezjalnym jest ordynariusz miejsca.

Jeśli instrukcja sprawy jest niemożliwa dla własnego ordynariusza petenta, wówczas można prosić o jej przeprowadzenie ordynariusza miejsca zamieszkania zainteresowanego kapłana. Poza tym, dla odpowiednio ważnej przyczyny, Kongregacja Nauki Wia-ry może do tego delegować również innego ordynariusza¹⁹. Obydwie możliwości przewidywały również dawne normy, choć nieco inaczej sformułowane²⁰.

Wniosek petenta, stanowi art. 3, powinien być przezeń podpisany i powinien zawierać — poza ogólnymi o nim danymi — także fakty i dowody, przytoczone przynajmniej w sposób ogólny, na których kapłan opiera swoją prośbę²¹.

Kompetentny ordynariusz, na ręce którego wpłynęła petycja kapłana, zobowiązany jest najpierw ocenić, czy należy w danym przypadku rozpocząć postępowanie. Jeśli tak, wówczas — podobnie jak to polecały poprzednie normy²² — winien zasuspendować ad cautelam petenta od wykonywania władzy święceń. Można jednak tego zaniechać, gdyby ordynariusz uznał dalsze wykonywanie tej władzy za konieczne dla ochrony dobrej opinii kapłana lub dla dobra społeczności. Następnie tenże ordynariusz — osobiście lub przez odpowiedzialnego kapłana, specjalnie do tego wyznaczonego („instructor”) — rozpoczyna instrukcję sprawy („instructio causae”), w której ma uczestniczyć także aktuariusz prowadzący akta sprawy²³.

Po rozpoczęciu instrukcji czyli dochodzenia, biskup lub kapłan-instruktor przyjmuje od petenta przysięgę „de veritate dicenda”, po czym przesłuchuje go według określonych i specjalnie przygotowanych pytań. Poza tym, jeśli to możliwe, należy przesłuchać przełożonych z okresu formacji seminarialnej, kapłana lub przynajmniej zgromadzić ich zeznania pisemne, oraz przesłuchać innych świadków przedstawionych zarówno przez samego zainteresowanego, jak i z urzędu przez instruktora. Dochodzenie ma objąć również zbadanie odpowiednich dokumentów oraz zgromadzenie innych dowodów. Gdy zachodzi tego potrzeba można ponadto powołać i przesłuchać biegłych²⁴. O wymienionych środkach dowodowych szerzej traktują normy z 1971 r.²⁵

Gdy chodzi o przedmiot zeznań samego petenta, to nowe normy

¹⁹ *Normae procedurales ...*, j.w., art. 2.

²⁰ Por. *Normae ad apparandas...*, j.w., n. III, 1.

²¹ *Normae procedurales...*, j.w., art. 3.

²² *Normae ad apparandas...*, j.w., n. II, 4.

²³ *Normae procedurales...*, j.w. art. 4.

²⁴ Tamże, art. 5.

²⁵ *Normae ad apparandas ...*, j.w., n. II, 3, d.

powtarzają dyspozycję poprzedniego dokumentu²⁶. Tak więc pytania powinny objąć te wszystkie elementy, które są konieczne i pożyteczne dla pełnego przeprowadzenia dochodzenia, a mianowicie: ogólne dane o petencie — datę i miejsce urodzenia, informacje o jego życiu przed wstąpieniem do seminarium duchownego, wiadomości o środowisku rodzinnym, dane o obyczajach, studiach, skrutiniach przed przyjęciem święceń, a w wypadku kapłana zakonnego — także przed złożeniem ślubów zakonnych, miejsce i czas święceń, przebieg pracy kapłańskiej, obecny stan prawny petenta zarówno na forum kościelnym, jak i cywilnym oraz inne okoliczności²⁷.

Drugą dziedzinę objętą przedmiotem zeznań kapłana stanowią sprawy i okoliczności dotyczące odejścia przezeń od życia kapłańskiego oraz okoliczności, które mogły spowodować niewłaściwe przyjęcie obowiązków kapłańskich²⁸. Referowane normy poprzestają tutaj, jak widać, jedynie na ogólnym stwierdzeniu, podczas, gdy dokument z 1971 r. wyszczególniał w analogicznym punkcie 20 takie momenty, jak: stan petenta przed święczeniami — przebyte choroby, niedojrzałość fizyczna lub psychiczna, upadki przeciwko VI przykazaniu Bożemu, wpływ rodziny na przyjęcie święceń, błędy położonych zarówno forum wewnętrznego (za zgodą petenta), jak i zewnętrznego w ocenie powołania; okoliczności zaistniałe po przyjęciu święceń — brak dostosowania się do święceń, trudności w życiu duchowym, szczególnie w wierze, błędne opinie co do celibatu i kapłaństwa, rozwiązania obyczajów itp. Niewątpliwie to szczegółowe sformułowanie dawnych norm będzie ułatwiać nadal przedmiot dochodzenia.

Po zakończeniu instrukcji czyli dochodzenia, należy przesłać akta sprawy — w trzech egzemplarzach — do Kongregacji Nauki Wiary wraz ze stosownymi wskazaniami służącymi w ocenie dowodów. Do akt ordynariusz ma dołączyć swoje wotum „de rei veritate” oraz „de non timendo scandalum”³⁰. Nasurwa się tutaj analogia w stosunku do końcowego efektu procesu administracyjnego w kurii biskupiej „super matrimonio rato sed non consummato”, i tam bowiem ordynariusz (lub trybunał) przesyła do Kongregacji Sakramentów św. i Kultu Bożego wotum „pro rei veritate”, w którym należy m.in. podać okoliczności „de non timendo scandalum”³¹.

W omawianej dyspozycji nie wspomina się, w przedwieństwie

²⁶ Tamże, n. II, 3, a i b.

²⁷ *Normae procedurales...*, art. 6, a.

²⁸ Tamże, art. 6, b.

²⁹ *Normae ad apparandas...* j.w., n. II, 3, b; Zob. J. Grzywacz, art. cyt., s. 240.

³⁰ *Normae procedurales...*, j.w. art. 7.

³¹ Zob. Instrukcja *Dispensationis matrimonii* z 7. III. 1972 r. n. II, f.

do norm z 1971 r.³², o wotum ordynariusza miejsca zamieszkania kapłana (przebywającego na stałe poza własną diecezją) w sprawie ewentualnego zgorszenia w wypadku udzielenia dyspensy. Wydaje się jednak, że jest ono niezbędne z natury rzeczy³³.

Po zapoznaniu się z aktami Kongregacja Nauki Wiatry podejmuje decyzję, czy prośbę petenta należy przedstawić i polecić ojcu św., czy też uzupełnić instrukcję, czy wreszcie wniosek oddzielić jako pozbawiony dowodów³⁴. Poprzednie normy mówiły, iż jeśli akta sprawy są kompetentne, wówczas Kongregacja przystąpi do jej rozpatrzenia „intra breve temporis spatio”³⁵, oraz, że gdy wotum ordynariusza jest przychylnie petycji kapłana i Kongregacja je zaakceptuje, wtedy sprawa „statim”³⁶ zostanie przedłożona papieżowi. Pominięcie w normach z 1980 r. owych klauzul o bezwzględnym działaniu należy uznać za w pełni słuszne i konsekwentne w stosunku do tenoru całego dokumentu, chodzi bowiem o sprawę wielkiej wagi, gdzie wszelki pośpiech nie jest sprzymierzeńcem właściwego rozstrzygnięcia. Mówi się nadto w nowym dokumencie o rozpatrywaniu sprawy, a nie tylko o uznaniu wotum ordynariusza³⁷.

Zakończenie

Opublikowane przez Kongregację Nauki Wiatry nowe normy stanowią rezultat dwuletniej refleksji Stolicy Apostolskiej — za pontyfikatu Jana Pawła II — nad zjawiskiem porzucania przez niektórych kapłanów obowiązków wynikających z przyjętych święceń, szczególnie w zakresie celibatu. Chodziło tutaj z jednej strony o wielostronne poznanie przyczyn tego niepokojącego procederu, z drugiej zaś — o możliwie dogłębne wnikięcie w sytuację tych, dla których droga powrotu do funkcji kapłańskich stała się już moralnie niemożliwa. Jednocześnie należało mieć na uwadze uniknięcie niebezpieczeństwa zbyt łatwego legalizowania odejścia od powołania kapłańskiego i jego konsekwencji, co mogłoby sprzyjać tendencjom zwracania się o dyspensę od celibatu w przypadkach zwykłych trudności życiowych kapłana.

Nic też dziwnego, iż dokument Kongregacji — stanowi to istotne novum w dotychczasowej dyscyplinie — ucieka się do daleko idącej selekcji przyozyn, dla których wolno obecnie zwracać się o dyspensę „a lege coelibatus recedentibus”. W grę wchodzi odtąd je-

³² *Normae ad apparandas ...*, j.w., n. IV, 4.

³³ Zob. Ae. Colagiovanni, art. cyt., s. 235.

³⁴ *Normae procedurales...*, j.w., art. 8.

³⁵ *Litterae circulares omnibus locorum ordinariis et moderatoribus generalibus religionum clericalium*, AAS 63 (1971) s. 309—312, n. 3.

³⁶ Tamże.

³⁷ *Normae procedurales...*, j.w., art. 8.

dynie przypadki przyjęcia święceń przez ordynanda, bądź na skutek braku wolności, bądź należytej odpowiedzialności, bądź też wskutek braku adekwatnego sądu przełożonych o zdatości tegoż ordynanda do życia w celibacie. Tylko tego rodzaju taksatywnie wymienione przyczyny niewłaściwego przyjęcia święceń mogą od-tąd stanowić motyw wnoszenia petycji o dyspensę. Muszą być one jednak wystarczająco udokumentowane, o czym wyraźnie mówi się zarówno w samym liście kongregacji, jak i w normach proceduralnych.

Nowy dokument obdarza dużym zaufaniem i zarazem jednak odpowiedzialnością, ordynariuszy, do których będzie należeć rzetelna ocena każdego przypadku już na samym wstępie procedury, gdy wypadnie odpowiedzieć na przedstawione pytanie, czy dana sytuacja mieści się w jednej z trzech kategorii przyczyn, dla których można prowadzić dochodzenie. Z pewnością pomocą okaże się tutaj, jak zwykle, jurysprudence w swoim praktycznym działaniu.

Należy zauważyć, iż omówione normy zajmują się szczegółowo zagadnieniem dispensowania od celibatu, podczas gdy nowy kodeks prawa kanonicznego, w księdze II, w tytule I, w rozdziale IV „De amissione status clericalis” stanowi, iż duchowny traci przynależność do tego stanu m.in. na mocy reskryptu Stolicy Apostolskiej, udzielonego na prośbę samego duchownego. Stolica Apostolska, dodaje się w dyspozycji kanonu, udziela takiego reskryptu kapłanom „ob gravissimas causas” (kan. 265 n. 3). Nie jest to jednak równoznaczne, w myśl kan. 267 nowego kodeksu, z dyspensą od obowiązku zachowania celibatu, która jest zastrzeżona wyłącznie papieżowi. Można więc powiedzieć, iż normy kongregacji Nauki Wiary z 1980 r. stanowią dalsze, niejako szczegółowe zastosowanie tych ogólnych, choć jednoznacznych dyspozycji kodeksowych.

Ponieważ zreferowany dokument zaznacza, iż należy go traktować w duchu pastoralnym, przeto wypada zakończyć takim właśnie akcentem stwierdzając, iż tak zdecydowane stanowisko Stolicy Apostolskiej w przedmiocie dyspens od celibatu skłania z jednej strony do ciągłej troski o dojrzałe traktowanie obowiązków przez tych, którzy oddali się posłudze kapłańskiej, z drugiej zaś — do właściwej i skrupulatnej selekcji kandydatów do kapłaństwa.

**Dispensatio a coelibatu sacerdotali iuxta novas normas
S. Congregationis pro Doctrina Fidei de die 14 Octobris 1980 an.**

Die 14 Octobris 1980 an S. Congregatio pro Doctrina Fidei publici iuris fecit documentum de modo procedendi in examine et resolutione petitionum quae dispensationem a coelibatu presbyterorum respiciunt;

quod documentum ex litteris ad episcopos totius Ecclesiae destinatis necnon ex normis proceduralibus constat. Usque adhuc dispensatio a coelibatu regebatur Normis eiusdem Congregationis anno 1971 editis et in „Acta Apostolicae Sedis” promulgatis. Experientia tamen et necessitas uberioris investigationis necnon urgentia componendi bonum sacerdotum petentium cum bono Ecclesiae duxerunt ad novas Normas edendas.

In litteris S. Congregationis pro Doctrina Fidei a papa Joanne Paulo II inspiratis, praecipua principia doctrinalia de coelibatu sacerdotali inveniuntur. In quibus tum valor huius obligationis canonicae tum character exceptionalis et extraordinarius dispensationis ab eiusmodi lege concendae exponitur.

Praeterea his in litteris statuitur, quod in examine petitionum, quae ad Sedem Apostolicam mittuntur, praeter casus sacerdotum qui, sacerdotali vita iamdiu relicta, rerum statum a quo recedere nequeunt, sanare exoptant, S. Congregatio considerandum inde suscipiet illorum solummodo casum, qui ordinationem sacerdotalem recipere non debuerant sive ob defectum libertatis vel responsabilitatis sive quia competentes superiores tempore opportuno non valuerunt modo prudenti et idoneo iudicare de aptitudine candidati ad vitam in coelibatu ducendam.

Normae procedurales litteris adnexae, in octo articulis redactae, respiciunt singulas quaestiones investigationis pro dispensatione obtinenda. Agitur proinde de ordinarii competentia, de petitione sacerdotis, de instructione causae, de interrogatione petentis, de probationibus, de transmissione actorum causae — una cum voto ordinarii — ad S. Congregationem deque disceptatione causae apud eiusdem S. Congregationem pro petitione sacerdotis vel Romano Pontifici commendanda vel eadem reiicienda.